

סיכום שנה"ל תשע"ג: מרכז משנה - מערך הקליניקות

יעדים, חזון וכלים למימוש

לקראת סיומה של השנה הקלינית, להלן סיכום הפעילות הקלינית בשנה"ל תשע"ג. חלקו הראשון של המסמך מציג את יעדי המערך הקליני שהוגדרו בתחילת השנה ואת הנעשה במהלך השנה למימושם וקידומם. חלקו השני של המסמך מפרט את פעילות הקליניקות השונות בסמסטר ב' + קיץ תשע"ג. לנוחותכם, מצורפת בנפרד פעילות הקליניקות של סמסטר א', כפי שנשלחה בעבר, זאת על מנת להשלים את התמונה. פעילות הקליניקות רבה ומגוונת ומשלבת בין פעילות משפטית קלינית של סיוע משפטי "קלאסי" לאוכלוסיות מוחלשות, פרויקטים מערכתיים לשינוי מדיניות ועריכת דין קהילתית המשלבת פעילות בקהילה ועם הקהילה. העשייה הקלינית באה לידי ביטוי במספר אפיקים קליניים-משפטיים:

1. פעילות משפטית "קלאסית"- עתירות מנהליות, מכתבי פנייה לרשויות (רשות השידור, הוצאה לפועל, חברות ביטוח, קרנות פנסיה), תביעות משפטיות, תצהירים.
  2. פעילות משפטית לשינוי מדיניות: קידום הצעות חוק, עתירות לבגץ, חוות דעת משפטיות, ניירות עמדה, עלוני מידע, שולחנות עגולים וכנסים.
  3. עריכת דין קהילתית- סדנאות זכויות בקהילה, סדנאות העצמה בקהילה, פיתוח תוכניות מנהיגות בקהילה, הנגשת סיוע משפטי באמצעות הרצאות העשרה והנגשה שפתית.
- ← בהמשך, מוצג סיכום מפורט של הפעילות הקלינית בקליניקות השונות.

בשנה הקרובה אנו נערכים לקליטת מספר חברי סגל קליני חדשים:

1. ענבר כהן ונטע פת- מנחות קלינית בקליניקה החדשה הסוציו-משפטית לקידום ההגנה על נוער בסיכון. ענבר עבדה בשנים האחרונות כרכזת ליווי בהליך הפלילי במרכז הסיוע לנפגעות תקיפה מינית בתל-אביב. ענבר דוקטורנטית בקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית והדוקטורט שלה עוסק במפגש בין משפט וטיפול. נטע היא עו"ד בסנגוריה הארצית במחלקת הנוער ומומחית בנושא ובעלת תואר שני במשפטים מאוניברסיטת חיפה.

2. בסמינר הקליני לזכויות החולה תחליף את אלעד ובעז עו"ד רותי הוסטובסקי. רותי מגיעה אלינו אחרי תואר שני מאוניברסיטת נורסווסטרן שם התמחתה בזכויות אדם. לפני כן עבדה כעו"ד לזכויות אדם במשרדה של עו"ד סמדר בן-נתן.
3. בקליניקת קונקורד תחל את עבודתה עו"ד יעל ויאס. יעל היא מומחית בתחום המשפט הבינלאומי ודוקטורנטית במשפט בינלאומי פומבי באוניברסיטת ירושלים.
4. בקליניקת שוויון בדיני נזיקין תצטרף עו"ד אפרת פודס שמחליפה את ורדית. אפרת עובדת בתמורה מזה זמן ומנהלת תיקי תביעה בתחום דיני הנזיקין, דיני עבודה ומשפט מנהלי.
5. בנוסף, עו"ד גיא דיין שמשמש בתפקיד היועץ המשפטי של התנועה לחופש המידע יחליף באופן קבוע את אלונה וינוגרד בהנחיית הקליניקה לחופש המידע.

אני מברכת את כולן/ם בהצלחה רבה והנאה בעבודה הקלינית.

1. פיתוח והעמקת המימד האקדמי של הקליניקות:

מחקר בקליניקות:

- בשנה"ל תשע"ג הצטרפה עוזרת מחקר למערך הקליני. במהלך השנה מיפתה עוזרת המחקר את כל הפרויקטים המקודמים במערך הקליני באמצעות ראיונות עומק עם כל מנחי הקליניקות. כמו כן מיפתה את סוגי הפניות ושאר הנתונים העולים מעבודת השטח של המערך הקליני. בעקבות המיפוי המחקרי, הוצגה תמונה רחבת היקף של הפעילות הקלינית ועל בסיס עבודתה נכתב פורמט מקיף למעקב אחרי פרויקטים ולקידומם.
- ממשיך מחקר רחב היקף בקליניקה להוצאה לפועל לבניית תשתית מחקרית לצורך הקמת מרכז ייחודי וייעודי לסיוע לחייבים נזקקים (וצדק לכלי).
- איסוף הנתונים הסתיים ובשלב זה עובדים על עיבודם וניתוחם.
- לקראת אוקטובר יסתיים מחקר איכותני שכלל ראיונות עם נשים נפגעות אלימות לאחר פרידה. המחקר ישים בסיס לשולחן עגול שתקיים הקליניקה לזכויות נשים ב-2/10/13 וכן למאמר בנושא.
- נעשה מחקר ייחודי וראשון מסוגו בנושא ממונות על הטרדה מינית. המחקר כלל יותר מ-30 ראיונות טלפוניים עם ממונות בחברות פרטיות גדולות וקטנות, במגזר הציבורי ובמועצות מקומיות ובתי ספר ערביים
- במערך הקליניקות קיימים שלושה סמינרים קליניים המשלבים פעילות קלינית לצד כתיבת עבודת מחקר סמינריונית (זכויות נשים בהנחיית ד"ר רותי לזר, שוויון באמצעות דיני נזיקין בהנחיית ד"ר יפעת ביטון וזכויות החולה בהנחיית ד"ר נילי קרקו-אייל). בקליניקות אלו מתבצעת עבודת מחקר אקדמית לצד עבודת מחקר בשטח. בקליניקות האחרות, כל הסטודנטים

נדרשים לכתיבת עבודות אקדמיות צרות וקצרות יותר המעוגנות בנושאי הקליניקה.

ארגון כנסים:

1. 27/11 - מפגש/כנס פתיחת שנה: "המדינה, החברה ואנחנו – על כוחה של המדינה ועל כוחו של שינוי חברתי". הצגה: "הוצאה לפועל" המבוססת על מחזה שכתב אסף דרעי, והרצאה על ידי ראובן אברג'ל ממייסדי הפנתרים השחורים.
2. 19/3 - כנס בנושא החינוך הקליני: "מבט לתוך החינוך בקליני: אושר, העצמה וסוגיות חברתיות". הכנס התקיים לרגל השקת גיליון יז(1) של כתב העת "המשפט" "הקליניקות המשפטיות; הווה, עתיד". בשיתוף עם המרכז לאתיקה ע"ש דיויד וינר ז"ל.
3. 23/5 - כנס "להיות אמא?! היבטים משפטיים, רפואיים, אתיים, כלכליים וחברתיים בהורות המודרנית". בשיתוף מרכז זכויות נשים עירוני. כנס אקדמי רב משתתפים ואינטרדיסציפלינרי בהשתתפות כ-40 מרצים ומרצות מכל המוסדות אקדמיים ומהשטח.
4. 5/6 - כנס בנושא "עבירות מין ברשת"- בארגון קליניקה זכויות נשים בשיתוף הקורס "כותרות במשפט".

חינוך והוראה קליניים:

התקיים מפגש סגל קליני בנושא תכני לימוד בקליניקות. בעקבותיו גובש והופץ מסמך שמטרתו יצירת מבוא רעיוני משותף ללימוד בקליניקות וגיבוש מסגרת פדגוגית ואקדמית משותפת למערך הקליני. המסמך מפרט מקורות קריאה סמינליים (שהוצעו ע"י מנחי הקליניקות) בתחום של משפט וחברה, חינוך קליני, נגישות לצדק, שינוי חברתי, ניתוח בקורתי של המשפט ועוד. בנוסף, הרצו בקליניקות השונות מומחים שונים, נערכו סיורים לימודיים (מפורט בהמשך) והועברו סדנאות מחקר.

2. פיתוח תחומים חדשים בקליניקות:

אני גאה ומתרגשת לבשר שבשנה"ל תשע"ד תחל לפעול במערך הקליני קליניקה חדשה "קליניקה סוציו-משפטית לקידום ההגנה על נוער בסיכון" הודות לתרומה של קרן שטריקס וכמובן לארנה בן נפתלי. קליניקה ייחודית זו משותפת לבתי הספר למשפטים ולמדעי התנהגות וייחודה בהנחיה אינטרדיסציפלינרית של מנחות קליניות משפטיות ועובדת סוציאלית ובהשתתפות סטודנטים משני בתי הספר. (10 סטודנטים מכל בית ספר)

3. קידום פרויקטים חוצי קליניקות והעמקת שיתוף הפעולה בין

הקליניקות:

- התקיימה הרצאה חוצת קליניקות בנושאי חופש המידע וסיוע משפטי.
- התקיים מיזם ייחודי במסגרתו החליפו 90 סטודנטים את עובדי הקבלן בניקיון הקמפוס. במיזם השתתפו סטודנטיות מקליניקת זכויות נשים, קליניקת זכויות החולה וקליניקת תמורה וסטודנטים מבית הספר.
- קליניקת דיני משפחה וסמינר קליני זכויות נשים ממשיכים בפרויקט שעוסק בהנגשת סיוע משפטי באמהרית בביהמ"ש לענייני משפחה.
- החל פרויקט להנגשת סיוע משפטי באמהרית בלשכת הוצל"פ בשיתוף קליניקת הוצאה לפועל וסמינר קליני זכויות נשים.
- * חלק מהנושאים לעיל מפורטים גם תחת פעילות הקליניקות.

4. קידום שיתופי פעולה עם הקהילה:

- קידום וקיום סדנאות זכויות בנושאי משפט שונים בעברית (במכללה) ובאמהרית, ורוסית (במרכזי קליטה) לנשות ראשלי"צ בשיתוף מרכז זכויות נשים. הסדנאות התקיימו במהלך חודשי אפריל-אוגוסט.
- סמינר קליני זכויות החולה החל להפעיל עמדת הנגשת סיוע משפטי בנושא זכויות חולה במרכז קליטה ברמת אליהו (ראשון לציון).
- ממשיכה הנגשת סיוע באמהרית לקהילה האתיופית ע"י סטודנטים בקליניקה לדיני משפחה וסטודנטית מתנדבת הדוברת אמהרית.
- הוקמה עמדת הנגשת סיוע באמהרית לקהילה האתיופית בנושאי הוצאה לפועל בלשכת הוצאה לפועל.
- ממשיך שיתוף פעולה הדוק בין סמינר קליני זכויות החולה ועמותת אלוי"ט.
- הקליניקה לקידום השוויון (תמורה) ממשיך בהעברת סדנאות לנוער בנושא אפליה במועדונים.
- התקיימה פגישה בין סגן ראש העיר, מנחה הקליניקה לדיני משפחה ומנהלת הקליניקות. בפגישה הוצג המערך הקליני.
- * חלק מהנושאים לעיל מפורטים גם תחת פעילות הקליניקות השונות.

בנוסף:

- התקיימו ארבעה סמינרי סגל. בסמינר הראשון נדונו החזון והיעדים לשנה הקרובה. הסמינר השני הוקדש לפעילות הקליניקות: במסגרתו הוצגה הפעילות בסמינר קליני "שוויון באמצעות דיני נזיקין" ובקליניקה לזכויות אדם, הסמינר השלישי עסק בהוראה קלינית והסמינר הרביעי סיכם את פעילות הקליניקות.
- התקיים יום פרויקטים מיוחדים, במסגרתו הוצגו הקליניקות והרצו סטודנטים מהקליניקות.

- הופץ "קול הקליניקות; סיפורי סטודנטים על העשייה בקליניקות".
- אתר הפייסבוק ממשיך לפעול ולהתפתח.

סיורים/ביקורים לימודיים:

1. סיור להכרת עולמם של מבקשי מקלט בתחנה המרכזית – זכויות נשים וזכויות אדם.
2. בית המשפט העליון – קליניקת פרקליטות וקליניקת סנגוריה.
3. סיור בגן "אלוטף" – הקליניקה לזכויות החולה.
4. לשכה לסיוע משפטי בתל אביב – קליניקה לסיוע משפטי וגישה לערכאות.
5. כנסת – זכויות נשים.
6. כלא איילון – קליניקות סנגוריה ופרקליטות.
7. מקלט לנשים מוכות – זכויות נשים וסיוע משפטי
8. בית המשפט העליון – הוצאה לפועל + זכויות אדם + קונקורד
9. בית חולים לחולי נפש: סיוע משפטי וזכויות החולה

פעילות הקליניקות בסמסטר ב' + קיץ תשע"ג: (סיכום סמסטר א' מצורף לדוח זה)

סמינר קליני זכויות החולה (ד"ר נילי קרקו-איל, עו"ד בועז סגל ועו"ד אלעד שילד)

נגישות לשונית למערכת הבריאות בישראל:

הקליניקה ערכה מחקר שטח במרפאות קופות חולים ובבתי חולים, במטרה לבחון את יישום הוראות חוזר משרד הבריאות בנושא נגישות לשונית למערכת הבריאות. בין השאר נבדקו קיומם של טפסים בארבע שפות [עברית, ערבית, רוסית ואנגלית]; קיומו של שילוט בשלוש שפות עיקריות [עברית, ערבית ואנגלית]; פרסום עלונים והודעות בארבע השפות שלעיל; קיומם של אתרי אינטרנט בארבע השפות; והפעלתו של מוקד טלפוני ויחידות לפניית הציבור בחמש שפות (עברית, ערבית, רוסית, אנגלית ואמהרית). במקביל, נשלחו בקשות על פי חוק חופש המידע לקופות החולים השונות ולמשרד הבריאות, על מנת לקבל עותק מתכנית הנגישות הלשונית שגיבשו וכן פירוט של הצעדים שנקטו ליישום החוזר. נתוני הבדיקה של הסטודנטים עובדו ונשלחו למשרד הבריאות.

בנוסף, הוצגו הנתונים בכנס בנושא משפט וחברה שהתקיים באוניברסיטת תל-אביב.

הרצאות בנושאי זכויות רפואיות לנשים אתיופיות:

ההרצאות התקיימו במרכז קליטה בתירגום סימולטני לאמהרית ועסקו בזכויות בסיסיות הנתונות למבוטחים לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, למשל הזכות לעבור מקופה לקופה, חובתה של הקופה לקבל כל פונה, תהליך הנפקת טופס 17, בפנייה לחדר מיון ובמקרים בהם זכאים לפטור מתשלום.

בנוסף, מדי חודש מתקבלות פניות בנושאים אלו בעמדה חדשה שפתחה הקליניקה.

פעילותן של עמותות למניעת הפלות:

בהתבסס על מחקר שטח שבוצע בקליניקה, פנתה הקליניקה למשרד הבריאות וליו"ר הועדה לקידום מעמד האשה בכנסת בדרישה לקיים ועדת בדיקה בנושא פעילות עמותות למניעת נפלות בבתי חולים, לאסור על פעילותן בתחומי בתי חולים ולהורות למטפלים בנשים המבקשות לבצע הפלה שלא להפנות נשים לעמותות אלה. בתשובה לפניית הקליניקה, הגיב משרד הבריאות כי הנושא נמצא על סדר יומו וכי נערכו שני דיונים בנושא. כמו כן, נמסר כי חוזר שפורסם על ידי המשרד הדגיש את החובה לשמור על פרטיותן של נשים הפונות לועדה להפסקת הריון.

- **הקליניקה ממשיכה בכתיבת ניוזלטר בנושא זכויות החולה והפצתם.**

סמינר קליני זכויות נשים (ד"ר רותי לזר)

סדנאות זכויות

בשנת הלימודים תשע"ב קודם בקליניקה פרויקט "נשים מנהיגות בקהילה". מטרת הפרויקט הייתה איתור נשים מנהיגות בקהילות מוחלשות, העצמתן וסיוע להן להפוך לסוכנות שינוי חברתי בקהילה. הנשים למדו קורס של שלושה חודשים במכללה שעסק בנושאי פמיניזם וזכויות שונות במשפט. בשנה זו, הנשים עבדו יחד עם צוותי סטודנטיות מהקליניקה על פרויקטים לשינוי חברתי בנושאים הנוגעים לקהילה בה חיות.

במסגרת זו, צוות סטודנטיות וצוות נשים מקורס המנהיגות, בשיתוף מני"ע, פיתחו וקידמו סדנאות זכויות לנשות ראשון לציון. הסדנאות החלו לפעול בחודש מרץ והסתיימו בחודש אוגוסט. הסדנאות עסקו בנושאי משפט שונים כגון: ביטוח לאומי, אלימות במשפחה, הוצאה לפועל, דיני משפחה והועברו בעברית (במכללה) וברוסית ואמהרית (במרכזי קליטה בעיר ראשון).

אלימות נפשית כנגד נשים ע"י בני זוגן:

בדומה לפרויקט לעיל, הסטודנטיות מקדמות פרויקט בשיתוף אחת הנשים מקורס המנהיגות בקהילה. נערך מחקר מקיף של הסוגיה שיהווה בסיס לשולחן עגול שיתקיים בסוף אוקטובר ויסקור את ההיבטים השונים של התופעה של אלימות נפשית כנגד נשים במשפחה. בנוסף, נכתבו והופצו עלוני מידע בנושא אלימות נפשית לנשים בקהילה על מנת להנגיש את המידע לנשים נפגעות אלימות ולהעלות מודעות ציבורית. העלונים הופצו: בביטוח לאומי, בית משפט לענייני משפחה, לשכת הוצאה לפועל, מרכז זכויות נשים עירוני, קופות חולים.

ליווי עובדות הקבלן במכללה:

פרויקט זה ממשיך זו השנה החמישית. במסגרתו מתקיימות פעולות שונות:

- אולפן לעברית לעובדות/י הקבלן במכללה. האולפן מתקיים ללא תשלום.
- צוות הסטודנטיות מסייע לעובדות/ים בקבלת פיצויים מחברת הקבלן הקודמת.
- צוות הסטודנטיות מסייע לעובדות/ים בקבלת כספי פנסיה.
- סיוע משפטי שוטף.
- מיזם החלפת העובדות על ידי סטודנטים- בחודש מאי החליפו 90 סטודנטיות/ים את העובדות בניקיון המכללה.

עבריינות מין והתנכלות ברשת האינטרנטית:

במסגרת הפרויקט מיפו הסטודנטיות את סוגיית ההתנכלות המינית ברשת. בשיתוף פעולה עם סטודנטיות בקליניקת חופש המידע, הוגשה בקשת חופש מידע למשטרת ישראל לפרסום מידע בנושא היקף פעילות יחידת פשעי המחשב ומספר התיקים וכתבי האישום בגין הטרדות מיניות ברשת.

בחודש יוני ארגנה הקליניקה כנס רב משתתפים בנושא עבירות מין ברשת בהשתתפות אנשי אקדמיה, עורכי דין ונציגי מדינה.

ממונות על הטרדה מינית:

נעשה מחקר ייחודי וראשון מסוגו בנושא ממונות על הטרדה מינית. המחקר כלל יותר מ-30 ראיונות טלפוניים עם ממונות בחברות פרטיות גדולות וקטנות, במגזר הציבורי ובמועצות מקומיות ובתי ספר ערביים.

תוצאות המחקר הראו כי בחברות פרטיות קטנות ובמגזר הערבי אין הכשרה לממונות ואין לאחרונות אפשרות לבצע תפקידן כהלכה. המחקר פורסם ב"דה-מארקר". בעקבות המחקר נכתב מסמך מפורט של הנחיות לממונות שיופץ בקרוב לממונות על הטרדה מינית בחברות שונות בארץ.

אלימות לאחר פרידה:

נעשה מחקר מקיף שכלל ראיונות עם נשים נפגעות אלימות לאחר פרידה. בעקבותיו נכתב נייר עמדה בנושא וב-2/10 יתקיים שולחן עגול בהשתתפות ארגונים, עורכי דין, אנשי אקדמיה ונשים לדיון בסוגיה וגיבוש כלים לשינוי מדיניות ופתרון הבעיות המאפיינות את התופעה.

פרויקטים ממשכים:

פרויקט נקו"ם - נשים, קהילה ומשפט:

תא הנשים במכללה "נקו"ם, נהגה והוקם ע"י סטודנטיות מהקליניקה בשנה"ל תשעב. מטרתו לייצר חיבור לקהילה ולהטמיע ערכים של נתינה לקהילה ועשייה חברתית המתמקדת בנשים. בתוך כך, לאפשר לסטודנטיות לקדם רעיונות לשינוי ועשייה חברתית עבור נשים בקהילה.

בינואר התקיים ערב בנושא "כלכלה אישית ומשפחתית" במקלט לנשים מוכות.

פעילות נקו"ם גייסו כספים לרכישת תרסיסי פלפל לדרות הרחוב בדרום תל אביב כחלק משיתוף פעולה בין נקו"ם לעמותת על"ם.

בינואר התקיים מפגש בנושא זכויות מעולם המשפט לנשים ערביות ביפו, בשיתוף מנ"ע.

במאי התקיימה הרצאה בנושא זנות לסטודנטים במכללה.

ביולי התקיימו ערבי העצמה במקלטים לנשים מוכות בראשון לציון ובהרצליה

סמינר קליני שוויון באמצעות דיני נזיקין (ד"ר יפעת ביטון ועו"ד ורדית אבידן)

- הסטודנטיות מלוות תיקים משפטיים העוסקים בהפליה ובתביעות נזיקיות כנגד רשויות. הסטודנטיות כותבות את כתבי תביעה ומלוות ליווי משפטי שוטף את ניהול התיקים.

פרויקט אלימות כלכלית:

הוכנו זכותונים לנשים נפגעות אלימות לקראת בניית סדנאות בנושא והעברתן לנשים.

הפלייה במועדונים:

צוות אפליה במועדונים עוסק בתביעות של אנישם שלא הוכנסו למועדונים. פניות רלוונטיות מעובדות לכתבי תביעה קטנה. הצוות מכין את כתבי התביעה ומלווה את התובעים בהליך המשפטי. לצוות דף פייסבוק אליו פונים פוטנציאלים מעלים את סיפורם.

<https://www.facebook.com/#!/MoadonimProject?fref=ts>

בנוסף הועברו מסי' סדנאות ברחבי הארץ (נתניה, יבנה ועוד) בנושא זכויותיהם של מופלים בכניסה למועדונים.

פרויקט עמותות הפלות:

פרויקט הבודק את תקינות פעילות עמותות העוסקות בהפלות. הפרויקט אוסף נתונים להוכחת מצג השווה של העמותות, המתחזות לארגון התומך בבחירה חופשית ובודק מהם הנזקים הנגרמים עקב הלחצים המופעלים על הנשים ע"י העמותות.

הקליניקה להוצאה לפועל (עו"ד אסף דרעי)

תיקים חדשים מסמסטר ב':

תביעה ייצוגית נגד רוכלים-נוכלים שמנצלים את מנגנון ההוצאה לפועל:

בעקבות יוזמה של שני תלמידי הקליניקה, הגיע לטיפול הקליניקה תיק בנושא הבא: רוכלים המעמידים את דוכניהם מחוץ לבסיסים צבאיים ומוכרים סחורה קלוקלת לחיילים צעירים תוך ניצול חוסר ניסיונם, ומחתימים אותם על שטרי-חוב שלאחר מכן מוגשים להוצאה לפועל ונושאים ריבית ותוספות אחרות. הופץ שאלון בקבוצת הפייסבוק (שמנוהלת על ידי סטודנט שנפגע מהעניין), לאחר מחקר שנערך במטרה לאפיין את שיטות הפעולה של הרוכלים, בניסיון למצוא מכנים משותפים בין נפגעים, מתוך מטרה להגיש תביעה ייצוגית נגדם. הקליניקה איתרה 15 נפגעים שמילאו את השאלונים ובימים אלו שוקדת על הכנת תביעה ייצוגית.

טיפול בעניינו של חייב שעיריית תל-אביב מנסה למכור את ביתו בשל חוב ארנונה:

הופנה לטיפול הקליניקה אדם מבוגר שחייב חוב לעיריית תל-אביב-יפו בגין ארנונה על עסק קטן שהיה לו בעבר. לאחר שהוברר כי הוא למעשה חדל פירעון, ותיקי ההוצאה לפועל שלו אוחדו – פתחה העירייה במהלך משפטי שמטרתו למכור את בית המגורים של החייב. מטרת הטיפול בתיק היא לסייע לחייב לחסום את המהלך הזה, מתוך התנגדות עקרונית למכירת דירות מגורים של חייבים בהוצאה לפועל לשם כיסוי חובות.

התיק הגיע לקליניקה לאחר שכבר אושר מינוי כונס נכסים מטעם העירייה. הקליניקה הגישה בקשה ללשכת ההוצל"פ להשהות ההליכים לצורך ארכה של 45 יום להגשת בקשה לביטול מינויו של כונס הנכסים. הבקשה התקבלה והסטודנטים כתבו בקשה לביטול ההחלטה בדבר מינוי כונס נכסים.

סיוע למשפחה שמתגוררת בדיור ציבורי להתמודד עם ניסיונות עמידר לפנותה:

הקליניקה מסייעת למשפחה המתמודדת כבר שנים עם ניסיונותיה של עמידר לסלקה מביתה. מדובר במשפחה שעל פני הדברים זכאית להיחשב כדיירים ממשיכים בדיור הציבורי, אך עמידר מסרבת להכיר בכך, מתוך מגמה לפנות כמה שיותר מדיירי הדיור הציבורי מבתיהם. הקליניקה הגישה ערעור על צו הפינוי שניתן בהוצאה לפועל, ובית משפט השלום בראש"צ דחה את הערעור, ולאחר מכן דחה אף בית המשפט המחוזי בלוד את הערעור השני שהוגש על החלטת בית משפט השלום. משכך, הגישה הקליניקה עתירה לבג"צ, בטענה שאין לפנות את משפחת מנשה מביתה אלא יש לממש הבטחה שנתן לה שר השיכון הקודם, לבחון מחדש את המקרה. בית המשפט העליון נתן צו ארעי ואסר על פינויה של המשפחה. בסוף חודש אוגוסט דחה בית המשפט העליון את עתירת הקליניקה והמשפחה תצטרך להיות מפונה מביתה.

תיקים ממשיכים מסמסטר א'

פעולה נגד חברות הסלולאר על הגשת תובענות בלשכות הוצאה לפועל מרוחקות:

חוק ההוצאה לפועל מאפשר לנושים להגיש תובענות בכל לשכת הוצאה לפועל לפי בחירתם. בעקבות תיק שמטופל בקליניקה, בו הזוכה היא חברת סלולאר, והחייב חייל-לשעבר ממוצא אתיופי, ותלונות נוספות שהתקבלו, הוברר כי חברות הסלולאר מנצלות מצב זה באופן שיטתי כדי להגיש תביעות נגד לקוחותיהן בלשכות הוצאה לפועל מרוחקות ממקום המגורים של הלקוח וממקום עריכת העסקה, באופן שפוגע בזכויות הלקוחות ובאפשרותם להתגונן. המקרה הפרטי של החייל הסתיים בפשרה עם חברת הסלולאר, במסגרתה ויתרה על ריבית והצמדה, הוצאות ושכ"ט עו"ד וכן מחקה חלק מקרן החוב והסכימה לפריסת תשלומים. מחקר בנושא נמשך לצורך הכנת הצעת חוק.

עתירה לבג"צ נגד רשות האכיפה והגבייה על טיפול בבקשות עיקול מיטלטלין ללא פיקוח

שיפוטי:

חוק ההוצאה לפועל מסמיך את רשמי ההוצאה לפועל להורות על עיקול מיטלטלין, לאחר שהוגשה בקשה מתאימה על ידי הזוכה. בפועל, הנוהג בלשכות ההוצאה לפועל בארץ הינו שבקשות כאלה 'מאושרות' אוטומטית על ידי המזכירות, מבלי שהן מובאות כלל בפני רשם ההוצאה לפועל. הקליניקה סבורה כי נוהג זה אינו עולה בקנה אחד עם הוראות החוק, וכי הוא מביא למצב של ריבוי הליכי עיקול מיטלטלין שאינם מוצדקים הן לגופו של חייב והן לגופו של תיק ההוצאה לפועל, והכל בשל היעדר ביקורת ושיקול דעת שיפוטיים. לאחר שנמצאו 5 עותרים רלבנטיים, הכין צוות הקליניקה עתירה לבג"צ שתוגש בקרוב.

הקליניקה לזכויות אדם (עו"ד עודד פלר)

פרויקטים חדשים מסמסטר ב':

הנגשת מנגנון הסיוע בשכר דירה בערבית לתושבי ירושלים המזרחית

תושבי ירושלים המזרחית הם מן הקבוצות המוחלשות והעניות. 78% מתושבי מזרח העיר ו-84% מילדי מזרח העיר מצויים מתחת לקו העוני. רבים מקרב תושבי ירושלים המזרחית זכאים לסיוע בשכר דירה, ואולם בפועל מתקשים לממש את זכאותם בשל מחסום השפה. בדיקה שערכה הקליניקה העלתה, שלמשרד הבינוי והשיכון אין נתונים על כך. במסגרת בקשת חופש מידע שהגישה

הקליניקה למשרד התבקשו נתונים אודות בקשות לקבלת סיוע בשכר דירה בירושלים מאז שנת 2000. התשובה העלתה כי אין ברשות המשרד את המידע. כלומר, מדיניות המשרד נקבעת ללא שיהיו בידיו נתונים. מתוך שאין נתונים, בעיית נגישותם של תושבי ירושלים המזרחית לסיוע בקבלת שכר דירה אינה מתגלה כלל. בבדיקה שערכה הקליניקה במשרדה של שלוש החברות המעניקות סיוע בשכר דירה מטעם משרד הבינוי והשיכון – "עמידר", "מתן חן" ומ.ג.ע.ר" – התברר, כי החברות אינן ערוכות למתן שירות בשפה הערבית לתושבי ירושלים המזרחית. ב"מתן חן" וב"מ.ג.ע.ר" אין מועסקים כלל דוברי השפה הערבית. ב"עמידר" עובדת אחת בלבד, מנהלת הסניף, הדוברת ערבית. בחברות נמסר לנו, כי לתושבי מזרח העיר, המבקשים לקבל שירות, כדאי להגיע כשהם מלווים במכרים דוברי עברית. אם הם אינם מלווים, יעזרו נציגי החברות בעוברי אורח דוברי עברית, או בעובדי ניקיון ערבים, העובדים במשרדים. אין אפשרות לקבל שירות בערבית באמצעות הטלפון, ולאף אחד מן החברות אין אתר אינטרנט בערבית. כתוצאה מכך מופלים תושבי ירושלים המזרחית לרעה לעומת התושבים היהודים דוברי העברית במערב העיר. רבים מהם, אשר זכאים לסיוע בשכר דירה, מתקשים לקבלו. זכויותיהם לדיוור, לקיום בכבוד ולשוויון נפגעות. הקליניקה [פנתה לסמנכ"ל אכלוס במשרד הבינוי והשיכון](#) בעניין הנגשת מנגנון הסיוע בשכר דירה בערבית לתושבי ירושלים המזרחית.

אי מתן התאמות לתלמידים בעלי לקויות למידה במבחני המיצ"ב

מפנייה שהגיעה לקליניקה הוברר שעל פי נהלי משרד החינוך לא ניתנות התאמות לתלמידים בעלי לקויות למידה במבחני המיצ"ב בשפת האם. במחקר שערכה הקליניקה, [ובפניה למשרד החינוך](#) בבקשה לפי חוק חופש המידע, הבירור [והתשובה שהתקבלה](#) מלמדים, כי תוצאותיו של מבחן המיצ"ב החיצוני אינן משפיעות על ממוצע ציוניהם של תלמידים. תלמידים בעלי לקויות למידה זכאים בו להתאמות, זולת במבחן אחד – מבחן השליטה בשפת האם. הרשות הארצית למדידה ולהערכה מסבירה זאת כך: "מטרת המבחן היא לתת למנהל בית הספר ולדרגים נוספים במערכת החינוך תמונה מלאה על רמת השליטה בשפה ובפרט על היכולת להתמודד עם טקסט כתוב ללא תיווך חיצוני. מתן אפשרות להקראה לנבחנים במקרה זה יפגע ביכולת לבדוק זאת". מבחן המיצ"ב הפנימי, לעומת זאת, הוא מבחן בית ספרי. הגם שמבחן המיצ"ב החיצוני אינו אמור, אם כן, להשפיע על ממוצע ציוניהם של תלמידים בעלי לקויות למידה, הוטרדנו מן התסכול הנגרם לילד בעל לקויות הלמידה מן החובה שנכפית עליו לבלות מול טופס שאלון שהוא מתקשה או אינו מסוגל לקרוא ולהשיב לו, וזאת אף שהקושי עימו הוא מתמודד מוכר למערכת. הקליניקה פנתה בבקשת הבהרה בעניין זה ומחכה לתגובת משרד החינוך.

אימוץ על ידי בנות זוג מאותו המין

הקליניקה הגישה לבית המשפט לענייני משפחה בקשה למתן צו אימוץ בשם שתי נשים, בנות זוג. בבקשה האחת מבקשת לאמץ את בנה הביולוגי של זוגתה, שנולד מתרומת זרע. בשלב זה הקליניקה ממתינה להתייחסות משרד הרווחה.

שירות מפלה ומשפיל שניתן למבקשי מקלט אפריקאים בלשכות משרד הפנים

מבקשי מקלט אפריקאים השוהים בישראל נדרשים לחדש את רישיונות הישיבה שלהם מדי שלושה חודשים בלשכות השונות של משרד הפנים ברחבי הארץ. בנוסף, על חלקם להתייצב מעת לעת במשרדי יחידת האכיפה של משרד הפנים בחולון ובמשרדי יחידת הטיפול במבקשי מקלט בתל-אביב. השירות בלשכות השונות ובלשכות הייעודיות מפלה, משפיל ואינו עומד בסטנדרטים לטיפול במבקשי מקלט אפריקאים. (כך, למשל, בחלק מן הלשכות נאסרת הכניסה, ומבקשי המקלט מקבלים שירות בחוץ. בחלק מן המקומות מוזמנים אנשים רבים מדי לאותו יום, ולאחר המתנה ממושכת, נשלחים כלעומת שבאו.

הסטודנטים המטפלים ערכו ראיונות עם גורמים המטפלים במבקשי מקלט, כדי ללמוד על הבעיות, וקיימו תצפיות בלשכות ובמשרדים הייעודיים. עם השלמת הבירור, רוכזו הממצאים [הקליניקה פנתה בעניין למנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה](#) בדרישה לשפר את השירות ולתקן את הליקויים. התקבלה תגובה חלקית והקליניקה מחכה לתגובת רשות האוכלוסין.

פרויקטים ממשיכים מסמסטר א':

לימוד שפת הסימנים לבני משפחותיהם של אנשים עם לקות שמיעה:

לאחר [פניית הקליניקה למנכ"ל משרד הרווחה](#) בבקשה לכלול את לימוד שפת הסימנים עבור בני משפחה של אנשים עם לקות שמיעה במסגרת שירותי התמיכה הניתנים ללקויי שמיעה (ראו בסיס לפנייה בסיכום פעילות הקליניקה בסמסטר א'). [התקבלה תשובת סמנכ"ל משרד הרווחה](#), שהמשרד לא יקדם זאת משיקולי תקציב. בעקבות זאת, ניסחה הקליניקה הצעת חוק שכרגע נמצאת בכנסת לקידומה.

שינוי תחשיב דמי הלידה לנשים עצמאיות

בעקבות [פניית הקליניקה לשר הרווחה](#), (ראו בסיס לפנייה בסיכום פעילות הקליניקה בסמסטר א') בה ביקשה הקליניקה להתקין תקנות שישנו את תחשיב דמי הלידה לנשים עצמאיות, [נענתה הקליניקה על ידי סמנכ"לית המוסד לביטוח לאומי](#), שהגם שאין מסכימים עם הפנייה, ישקלו לתקן את החוק ולחשב את דמי הלידה על יסוד ההכנסות בשנתיים שלפני הלידה. התשובה לא התייחסה להוצאות בחופשת הלידה. בהמשך, ניסחה הקליניקה הצעת חוק בעניין שנמצאת בימים אלו אצל חה"כ עדי קול.

הנגשת הרכבת לאנשים עם מוגבלות

לאחר הגשת עתירה לבגץ (ראו סיכום פעילות קלינית סמסטר א') הנושא [התפרסם ב"ידיעות אחרונות"](#), [ושר התחבורה הודיע לתקשורת](#), שהנחה את הרכבת לסייע לאנשים עם מוגבלויות בעלייה לרכבת עם הגיעם לתחנות ללא תיאום (וכן גם בראיון לערוץ 2 עם אחד הסטודנטים שמטפל בפרויקט). עם זאת [בתגובה לעתירה הודיע משרד התחבורה](#), שהנושא מצוי בבחינה, וכי שוקלים לקצר את זמן ההודעה לשש שעות, לצד הנחיית השר לסייע בעלייה לרכבת גם במקרים בהם לא נערך תיאום. [הרכבת מסרה בתגובה לעתירה](#), כי התיאום הוא חיוני, והיא עומדת עליו. דיון בעתירה נקבע לחודש ינואר 2014.

- נמשך טיפול בפרויקט המאגר הביומטרי לזרים ובחובות אסירים (פרויקטים שהחלו בקליניקה לפני כשנתיים וממשיכים עד כה).
- נמשך הטיפול בתיקי הסדרת מעמד בישראל.

הקליניקה לחופש המידע (עו"ד גיא דיין ועו"ד אלונה וינוגרד)

בקשות שהוגשו במהלך סמסטר ב':

1. בקשות הנוגעות לחשיפת תקציבים. הבקשה הוגשה למשרד ראש הממשלה, בית הנשיא וכן לחמש אוניברסיטאות.
2. בקשות לחשיפת פרוטוקולים. הגופים הבאים התבקשו לחשוף את הפרוטוקולים של הישיבות או הוועדות מטעמם:
  - א. רשות החברות הממשלתיות (ועדת ברנר לבחינת מינוי נשים כדירקטוריות בחברות ממשלתיות).
  - ב. משרד האוצר (דיונים בדבר העלאת גיל הפרישה לנשים).
  - ג. מנהל מקרקעי ישראל.
  - ד. רשות החשמל.
3. בקשות לחשיפת רשימות מבקרים במשרדי ראש הממשלה, בית הנשיא ומשרד האוצר.
4. בקשה לבית הנשיא לחשיפת המתנות שנותן בית הנשיא מטעמו.
5. בקשות בנושא דיור ציבורי. בסמסטר א' פנינו לחברת עמידר ובסמסטר ב' פנינו לחברות עמיגור וחלמיש.
6. מספר בקשות הוגשו לרשות השידור בניסיון לקבל נתונים אודות תקציב הרשות, נתוני גבייה ואכיפה של אגרת רשות השידור וכן נתונים לגבי תוכן התוכניות.
7. בקשה למשרד הביטחון לקבלת נתונים אודות רישיונות ייצוא נשק.
8. בקשה לצה"ל (אגף השיקום) לקבלת נתונים אודות קביעת אחוזי נכות לחיילים.
9. בקשה למשרד התחבורה לקבלת נתונים אודות רישיונות טיס אזרחיים פרטיים.
10. בקשה לארבעה בתי חולים ציבוריים לקבלת נתונים אודות הסדרי ניגוד עניינים של בכירים בבית החולים.
11. בקשה לרשות הנמלים לחשיפת דו"ח אודות התנהלות יו"ר ועד עובדי נמל אשדוד.
12. בקשה למשטרה לקבלת נתונים אודות דו"חות מהירות שהופקו על ידי מצלמות מהירות.

עתירות שהכינו סטודנטים והועברו לטיפול משפטי במהלך סמסטר ב':

1. עתירה לחשיפת הפרוטוקולים של דירקטוריון חברת חשמל.
2. עתירה לחשיפת תקציב מעון ראש הממשלה.
3. עתירה לחשיפת משכורות ראש השב"כ והמוסד.
4. עתירה נגד חברת עמידר לחשיפת התקציב.
5. עתירה לחשיפת פעילותה של סגנית השר גילה גמליאל.

קליניקת קונקורד - "ידיד בית משפט" בנושא זכויות האדם במשפט הבינלאומי (עו"ד אבינעם

כהן)

חוות דעת חדשות

דו"ח על מסקנות וועדת לוי: בשיתוף עם ארגון יש דין, הקליניקה הכינה דו"ח ביקורת על מסקנות ועדת לוי לבחינת מצב הבניה ביהודה ושומרון. החשיבות המשפטית והציבורית של מסקנות הוועדה, במיוחד בטיפול בכללי המשפט הבינלאומי, הביאו עימם צורך להתייחסות משפטית מסודרת אליהן. מרכז קונקורד בסיוע סטודנטים מן הקליניקה ובשיתוף עם ארגון "יש דין", הוציא דו"ח מקיף המתייחס הן לקביעות הוועדה והן למתודולוגיה שלה. מרכז קונקורד פרסם את חלקו הראשון של הדו"ח המתייחס למעמד הגדה וחוקיות הקמת המאחזים על פי המשפט הבינלאומי. מסקנותיו

היו כי הועדה שגתה בהחלט המבחנים המקובלים במשפט הבינלאומי לבחינת מעמד טריטוריות במשפט הבינלאומי ובשאלת הקמת ישובים אזרחיים בו וכי עמדתה עומדת בניגוד לעמדת מדינת ישראל עצמה, לרבות בית המשפט העליון שלה, כמו גם לעמדת כלל הגופים המשפטיים הבינלאומיים ולעמדת הרוב המובהק של מומחי המשפט הבינלאומי בארץ ובעולם.

חוק למניעת הסתננות: בחודש מאי הגישה הקליניקה בקשה להצטרף כידידי בית משפט לדיון בעתירות כנגד התיקון לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), שמכוחו מוחזקים מהגרים ומבקשי מקלט במשמורת ממושכת ולעתים ללא הגבלת זמן. בחוות הדעת נטען כי מעצר זרים לצורך מימוש מדיניות הגירה צריך לשקף איזון בין עקרון ריבונות המדינה לבין החובה להבטיח זכויות יסוד לכל אדם המצוי בתחומי המדינה. במסגרת זו, טענה הקליניקה כי הוראות מרכזיות בחוק למניעת הסתננות חורגות מאמות המידה המינימאליות והשמרניות הקבועות במשפט הבינלאומי, לפיהן על מנת שמעצר לא ייחשב שרירותי, (א) אין להשתמש בו לשם ענישה; (ב) יש להקפיד על נחיצות, מידתיות וסבירות באופיו של המעצר ובמשכו; (ג) יש להקפיד על הליכים תקינים ובחינה אינדיבידואלית של ההגבלות על החירות; (ד) יש להביא בחשבון זכויות שנועדו להגן על קבוצות פגיעות במיוחד של זרים, בהם ילדים, מבקשי מקלט ופליטים. **הדיון התקיים בראשית חודש יוני בהרכב של 9 שופטים בבית המשפט העליון, ובו ניתן מעמד גם למרכז קונקורד לחוות את דעתו. (בג"ץ 7146/02)**

תיקים ממשיכים:

מהגרי עבודה: מאז שנת 2007, מטפלת הקליניקה בשתי עתירות העוסקות בהסדרי הגיוס של מהגרי עבודה לישראל ובהתקשרות בהסכמים דו-צדדיים עם מדינות מוצא לשם כך. אחת מן העתירות נמחקה בחודשים האחרונים, לאחר שבית המשפט העליון קיבל את עמדת המשיבים (ביניהם הקליניקה), כי אין לבטל את ההסכמים החדשים, ולאחר שהותקנו תקנות להפעלת הסדרי הגיוס החדשים. טרם התקבלה החלטה סופית של בית המשפט העליון בעניין ההוצאות (הקליניקה דרשה כי יטילו הוצאות על העותרים, ואילו העותרים ביקשו לחייב את המדינה בהוצאות). (בג"ץ 9161/07)

בתיק אחר בו אנו עותרים, הגישה הקליניקה לבית המשפט כתב טענות בו נטען שלא נעשתה התקדמות של ממש בהסדרת התיווך לעבודה בענף הסיעוד, שהוא המרכזי מבין ענפי המשק המסתמכים כיום על מהגרי עבודה, וחלק ניכר מן העובדות בו הן נשים. שיון בבית המשפט העליון צפוי להיערך בחודש ספטמבר שנה זו. (בג"ץ 2405/06 ; 2768/07).

בתיק שלישי המדינה ביקשה את חוות דעתנו אודות ההסכמים שכבר נחתמו עם מדינות מוצא (תאילנד, בולגריה ומולדובה), ככל הנראה לקראת חידוש צפוי של משא ומתן על הסכמים מסוג זה עם ממשלת סין. על סמך ההסכמים הקיימים ומתוך ההיכרות המצטברת עם הסכמים דומים בתחום, הקליניקה הצביעה על כך שההסכמים בהם התקשרה מדינת ישראל אינם מעודדים כל פעילות של עובדים לצמצום פערי המידע ואינם מעודדים את יצירתם של אפיקים חלופיים להעברת מידע ולקיום קשרים עם עובדים במדינות המוצא אשר יאפשרו להתגבר על כשלי השוק המאפיינים את התיווך לעבודה. כן הודגש כי על הגורמים האחראים לכך במדינה להעריך, בכל מקרה ומקרה, האם בשלו התנאים במדינת המוצא לקיים הסכמים אשר יוכלו להיות נאכפים ומיושמים כראוי. והאם ההסדרים והליכי גיוס מתאימים לרקע חברתי במדינה המוצא ולכשלים המאפיינים את שוק התיווך לעבודה בה.

הרכב הוועדה למינוי דיינים: בשנת 2012, הגישה הקליניקה בקשה להצטרף לעתירות שתבעו לשנות את הרכב הוועדה למינוי דיינים, ודרשו לכלול בה נשים, ובראשית השנה האקדמית הנוכחית הופענו בדיון שהתקיים בעניין בבית המשפט העליון וייצגנו את חוות דעתנו בעניין. עו"ד אבינעם כהן הופיע בשם מרכז קונקורד בדיונים שהתקיימו בנושא. הכנסת החדשה תיקנה את סעיף 6 לחוק הדיינים כך שנוספו לוועדה 4 נשים (מתוך 11 חברים), באופן זה שהמוסדות הממנים (הממשלה, הכנסת ולשכת עורכי הדין) חויבו לבחור לפחות נציגה אחת (מתוך 2 נציגי גופים אלו בוועדה) וכן נקבע כי תצורף לוועדה טוענת רבנית. בעקבות השינוי שקיבל את הדרישה המרחיבה ביותר, נמחקו העתירות. (בג"ץ 8670/11 ; 933/12).

חוות דעת בהכנה

היעדר ייצוגן של נשים במפלגות פוליטיות

חוות הדעת עניינה הצגת התייחסות המשפט הבינלאומי לעניין ייצוג הולם של נשים בחיים הפוליטיים, לרבות הזכות לבחור ולהיבחר בזירה הפוליטית-ציבורית. חוות הדעת תעסוק בזכות לייצוג של נשים במשפט הבינלאומי, במצב במדינת ישראל, ובדרך בה המשפט הבינלאומי מחייב את ישראל לפעול למיגור הפליה נגד נשים וכן לפעול לשוויון, ללא הבדלי גזע, דת ומין.

תחולתו של חוק איסור הפליה במוצרים ושירותים, על הפליה של זרים בשל מעמדם האזרחי

חוות דעת זו בוחנת ומפרשת את רשימת הקטגוריות האסורות בהפליה ("גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי, או הורות") לאור מקורותיה במשפט הבינלאומי ופרשנותם על ידי הוועדות המפקחות על יישום אמנות זכויות האדם הבינלאומיות ובתי משפט בינלאומיים המפרשים אמנות זכויות אדם דומות.

מינוי נשים כבוררות בפני בית הדין השרעי: בחודש נובמבר 2012 החליט בג"ץ לאפשר הכללת חוות

דעת מאת מרכז קונקורד לתיק בית המשפט בבג"ץ 3856/11 פלונית נ' בית הדין השרעי העליון לערעורים. העתירה בבג"ץ 3856/11 הוגשה כנגד קביעת בית הדין השרעי העליון לערעורים כי רק גברים זכאים לשמש כבוררים בהליך פירוק נישואין תחת סעיף 130 לחוק המשפחה העותמני. בכך דחה את בקשת העותרת למנות בוררת במסגרת ההליך. מרכז קונקורד פנה לבג"ץ בבקשה להצטרף כידיד בית המשפט לעתירה. חוות הדעת שהוגשה על-ידו טוענת כי פסילת נשים מלכהן כבוררות בהליך תחת סעיף 130 מהווה הפרה של התחייבויותיה של מדינת ישראל תחת האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, והאמנה לביטול הפליה נגד נשים לצורותיה.

הדיון התקיים בהרכב של 3 שופטים בבית המשפט העליון, ובו ניתן מעמד גם למרכז קונקורד לחוות את דעתו. פרופ' רדאי ועו"ד קרן מיכאלי הופיעו בשם מרכז קונקורד. בחודש יוני 2013 ניתן פסק-הדין אשר קיבל את העתירה, ובית-הדין השרעי הגיש בקשה לדיון נוסף. לקריאת פסק-הדין:

<http://elyon1.court.gov.il/files/11/560/038/b20/11038560.b20.htm>

הקליניקה לדיני משפחה (עו"ד נועם שובל)

13	תביעת אבהות	117	צו הגנה (מתוקף החוק למניעת אלימות במשפחה)
3	תביעת מזונות	32	צו למניעת הטרדה מאיימת
8	התרת נישואין	148	אפוטרופוס גוף או רכוש
4	שינוי שם משפחה	39	אפוטרופוס ניתוח
2	שינוי הסדרי ראייה	12	שינוי גיל (יום, חודש ושנה)
2	משמורת	173	בקשות שונות ¹
1	הוצאת דרכון ללא אישור אב	12	פטור מאגרה
1	חיוב אם בהוצאות חריגות	7	יישוב סכסוכים
6	עיכוב יציאה מהארץ		
2	אפוטרופוס בלעדי		
3	ביצוע פעולה בשם חסוי		
45		540	סה"כ

הקליניקה לסיוע משפטי (עו"ד איל גלובוס ועו"ד שוקי פרידמן)

- לצד הרצאות ופעילויות פרונטליות ואחרות שנעשות עם מנחי הקליניקה וסיוורים לימודיים, שותפים הסטודנטים לפעילות משפטית מעשית במסגרת חיצונית – עם, ואצל עורכי דין נבחרים המייצגים לקוחות המיוצגים על ידי האגף לסיוע משפטי. הפעילות המעשית היא למעשה נטילת חלק בטיפול בתיקי סיוע ממשיים, והכרת תהליך הסיוע המשפטי לכל אורכו באופן אינטנסיבי ובלתי אמצעי, החל מבקשת הסיוע בלשכה לסיוע משפטי, דרך מפגש הלקוח/הפונה עם עוה"ד המייצג, לימוד העניין, בניית אסטרטגיית פעולה ויישומה באמצעות טיפול מעשי מתמשך בתיק. הסטודנטים נחשפים הן לתיקים רבים יחסית והן לשלבים שונים של הפעילות בתיקים. הסטודנטים פועלים במסגרת זו 8 שעות שבועיות.

קליניקת הסנגוריה (עו"ד טל ענר)

הסטודנטים ממשיכים לפעול עם עורכי הדין החיצוניים של הסנגוריה.

עבודת הפרקליטות הלכה למעשה (ד"ר יניב ואקי)

הסטודנטים מוצמדים לפרקליטים מפרקליטות מחוז מרכז.

תודה לכל חברי הסגל הקליני על עשייה ברובה, מגוונת ומוצלחת!

**ד"ר רותי לזר
מנהלת המערך הקליני**